

NAUČNÁ STEZKA LITEŇ

Geologická historie

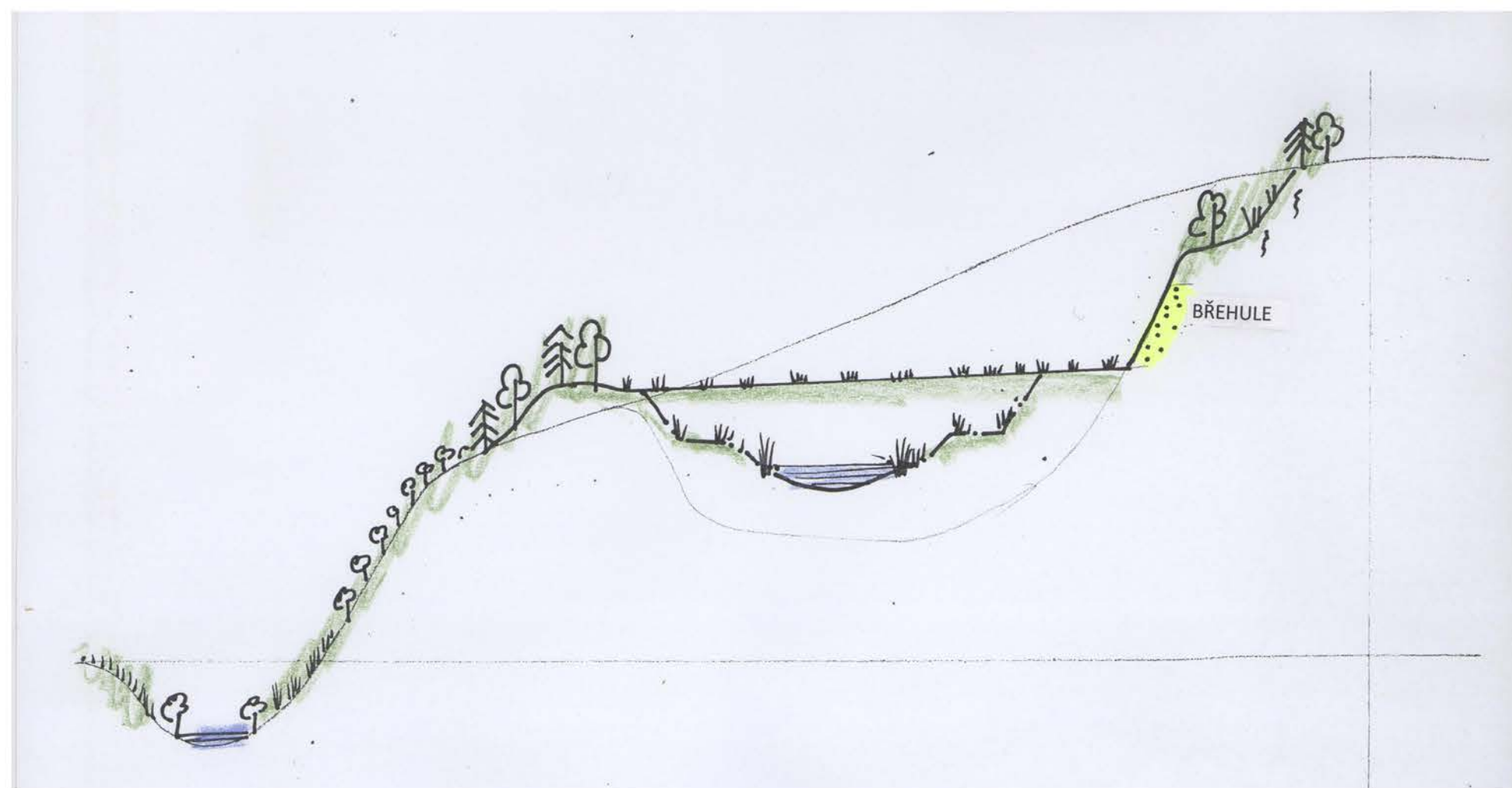
Na dně moře ze starších prvohor se usazovalo organické bahno, z něhož vzešly pozdější břidlice. Neklidné dno bylo poznamenáno podmořskými výbuchy sopek spojených s výlevy magmatu – to jsou tmavé vyvrělé horniny (DIABASY – PIKRITY) vystupující v údolí u Běleče. Od mladších prvohor až dodnes toto území bylo souší, v třetihorách s tropickým klimatem - to způsobilo jílové zvětrání břidlice do značných hloubek. Třetihorní řeka tekoucí od severních do západních Čech zde zanechala až 20 metrů mocné náplavy písku a štěrku s obsahem nejen valounů křemene, ale i například achátů a jaspisů. Ve čtvrtohorách v době ledové byly tyto náplavy překryty sprašemi - dané zeminy vznikly navátím prachu a dosahují mocnosti přes 5 metrů.

Hornická činnost

Již od středověku chtěla každá obec mít pro svoji potřebu vlastní kamenolom a hliniště s cihelnou a pískovnou. Na území městyse Liteň jich vzniklo několik, činnost většiny byla ukončena zpravidla v 2. polovině 20. století. V pískovně Běleč můžeme díky hornické činnosti sledovat profil třetihorních písků i nadložních spraší z doby ledové.

Aktivní hornická činnost – těžba písku – je předpokladem trvání biotopu ohroženého druhu Břehulí. Pokud nejsou stěny alespoň očišťovány (např. horolezci), hnízdící kolonie se zmenšuje, až zaniká.

Sanace a rekultivace je poslední fází hornické činnosti. Jejím smyslem je vytvořit území, které bude bezpečné pro návštěvníky a uživatele (srázy), uchová chráněný biotop a reliéfem se co nejvíce přiblíží původnímu vzhledu terénu. V současné době místo přeměny zpět na zemědělskou půdu je u lomů v krajině preferováno rozšíření nelesní zeleně, mokřadů a vodních ploch, popřípadě lučních porostů. Tento trend bude uplatňován i při sanaci a rekultivaci pískovny Běleč.

Sanace a rekultivace pískovny

Břehule říční

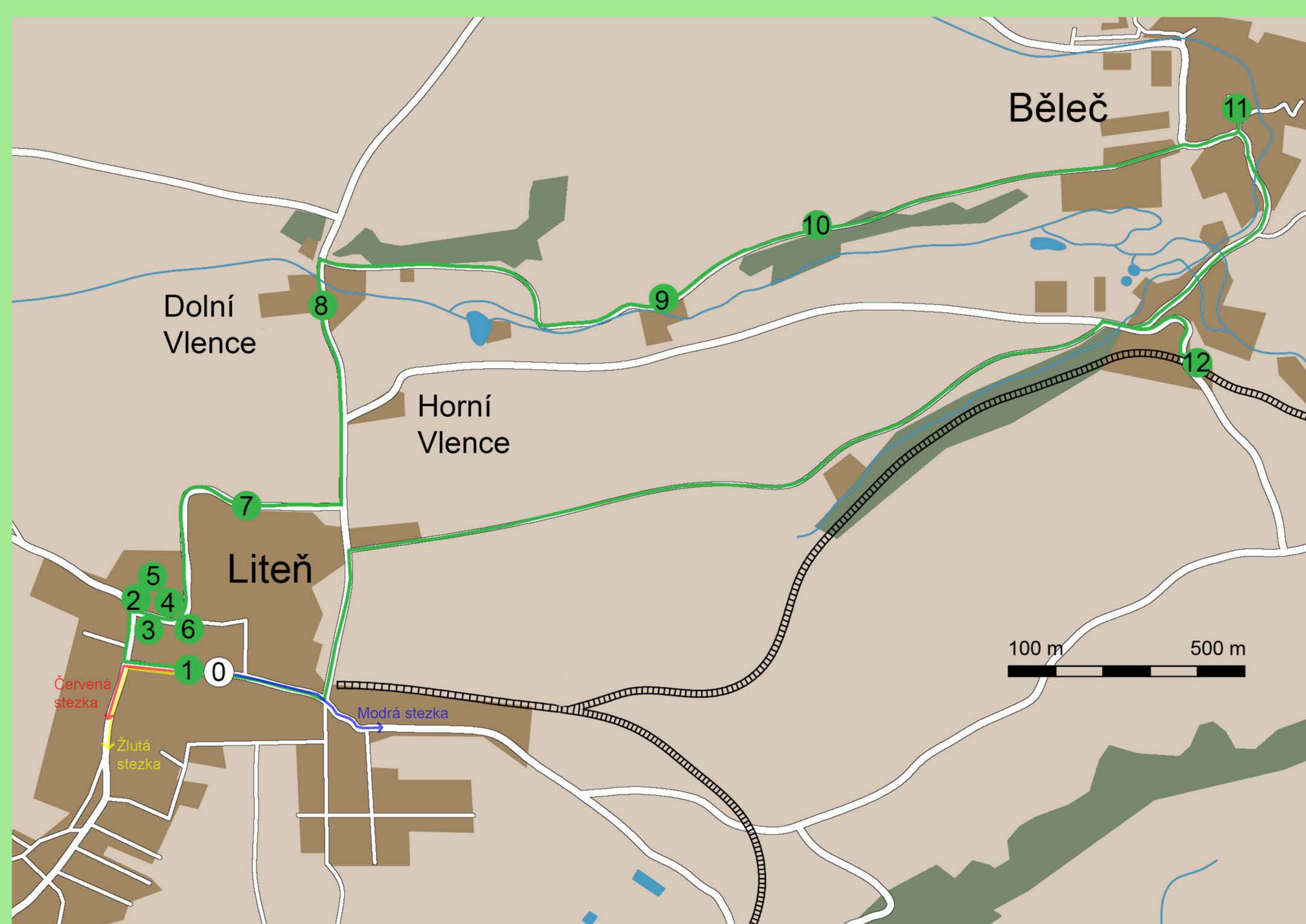
Obývá místa s vysokými hlinitými břehy nebo podobné stěny. V těchto stěnách vyhrabávají oba partneři nory, které končí hnízdní komůrkou vystlanou trávou a peřím. Na 4-6 bílých vejčích sedí oba rodiče 16-18 dní, hnízdí v květnu-červenci, jednou až dvakrát ročně (dvakrát ročně zejména na jižní Moravě a ve středních Čechách). Břehule se živí drobným hmyzem, který chytá za letu. Měří na délku 12 cm. Samec i samice jsou na horní straně těla hnědí, na spodní bílí. Charakteristickým znakem je zemitě hnědý příčný proužek na hrdle a mělce vidlicovitě vykrojený ocas. Břehule patří mezi ohrožené druhy ptáků. Po umělé regulaci vodních toků našla náhradní stanoviště v pískovnách a dalších těžebních prostorech.

V krajině okolo pískovny existovaly historické zemědělské cesty propojující obec Běleč s osadou Vlence. Horní cesta byla rozorána v rámci kolektivizace v 2. polovině 20. století, dolní je přerušena a nebyla obnovena. Cest, vedoucích „nikam“, je v krajině více, cesta do pískovny je jedním z příkladů. Obnovení starých cest, výsadba stromořadí plnicích dnes více funkci kulturně sportovní než komerční, tedy návrat ke krajině našich předků, je jedním z úkolů nás – současníků.

Pohled na Mramor od pískovny

Zastavení naučné stezky

1. Bývalá synagoga, dnešní Hasičský dům
2. Svatopluk Čech, lípa S. Čecha
3. Muzeum - fara, Otomar Novák, profesor Ivo Chlupáč
4. Kostel, pomník padlým v 1. světové válce
5. ZŠ F. J. Řezáče, Liliovník tulipánokvětý
6. Zámek Liteň
7. Učiliště Liteň
8. Zámek Vlence
9. Vodárna - technická památka
10. Pískovna - historie těžby
11. Běleč, pomník padlým, mlýny
12. Nádraží Běleč

Atelier Svatopluk, o. p. s.

KARLŠTEJNSKO
NEJSTARŠÍ TURISTICKÝ REGION

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

